

Verslag van de NMV najaarsexcursie 2011 naar Gorishoek (Tholen, Zeeland, Nederland)

Gab Mulder

Report of the annual NMV autumn field trip to Gorishoek (Tholen, province of Zeeland, the Netherlands). The field trip was held on the 17th of September with six participants. Included in this report is a list of all collected taxa.

Excursie Gorishoek

Gorishoek heeft op schelpenverzamelaars een bijzondere aantrekkingskracht. Dit blijkt wel uit de diverse veldwerkartikelen die de laatste jaren zijn verschenen in een aantal Malacologische tijdschriften. Het voorkomen in de Oosterschelde van de voor Nederland nieuwe Muricidae soorten *Urosalpinx cinerea* (Say, 1822) (foto 2) (Faasse en Ligthart, 2007) en *Ocenebrellus inornatus* (Récluz, 1851) (Goud, et. al. 2008) was voor de excursiecommissie de aanleiding om in het najaar van 2011 een excursie naar deze interessante verzamelaarsplaats te organiseren.

Op 17 september verzamelden 6 deelnemers zich op de parkeerplaats voor restaurant "de Zeester". De weersverwachtingen waren niet gunstig: "regen en veel wind", maar gelukkig zaten de KNMI'ers er weer eens naast en hebben we uiteindelijk op een paar spetters na een prima dag gehad. We waren: Anneke en Bert Jansen, Bob Bruins, Rob Vink, Steven Campbell en Gab Mulder die bij afwezigheid van Anthonie van Peursen vandaag de excursieleider was, ondersteund door zijn assistent Bert Jansen! Rond 10.00 uur stonden de deelnemers te popelen om de oude oesterputten te betreden. Helaas, het was nog vloed en de verzamelplek was zonder kopje onder te gaan nog niet te betreden. Om de tijd te overbruggen hebben we het naastgelegen, inmiddels drooggevalen, wad bemonsterd. (foto 1)

Foto 1. Excursiegroep in volle actie. Foto Gab Mulder

Op dit wad werden direct al een aantal algemene soorten verzameld, o.a. de strandgaper, *Mya arenaria* L., 1758, de platte slijkgaper, *Scrobicularia plana* (Da Costa, 1778), kokkels, *Cerastoderma edule* (L., 1758) en muiltjes, *Crepidula fornicata* (L., 1758). Na enige tijd was het water zover gezakt dat we het gebied konden betreden waar we uiteindelijk voor waren gekomen. Vlak bij de vloedlijn troffen we onder stenen de asgrouwe keverslak *Lepidochitona cinerea* (L., 1767) aan, een zeer algemene keverslaksoort in de Zeeuwse wateren.

Dat stenen keren op één van de deelnemers een bijzondere aantrekkingskracht had bleek wel uit de vele uren die Steven Campbell hier mee bezig was. Steven verzamelt geen schelpen maar is geïnteresseerd in de hier voorkomende krabbensoorten. Al

Foto 2. *Lepidochitona cinerea* en *Urosalpinx cinerea* broederlijk naast elkaar. Foto Rob Vink

snel werd duidelijk dat in Gorishoek een Aziatische immigrant de dienst uitmaakt. De penseelkrab *Hemigrapsus takanoi* Asakura & Watanabe, 2005 komt hier massaal voor en verdringt in dit gebied de veel grotere autochtone strandkrab *Carcinus maenas* (L., 1758) die hier in aantal duidelijk in de minderheid is. Een andere Aziatische immigrant de blaasjeskrab *Hemigrapsus sanguineus* (De Haan, 1835) is in Gorishoek in veel mindere mate aanwezig. Anders dan op de strekdammen in Hoek van Holland waar de blaasjeskrab massaal voorkomt (pers. meded. Steven Campbell).

Twee andere minder algemene soorten die werden waargenomen zijn het gewone porceleinkrabbetje *Pisidia longicornis* (Linnaeus, 1767) en het harig porceleinkrabbetje *Porcellana platycheles* (Pennant, 1777).

Al verder lopend werden veel doubletten van alweer een Aziatische immigrant verzameld de Filippijnse tapijtschelp *Ruditapes philippinarum* (Adams & Reeve, 1850). Van deze nieuwkomer in de Zeeuwse wateren werd o.a. melding gemaakt door Freek Titselaar, (Titselaar, 2008). In de vloedlijn werden ook een aantal doubletten en losse kleppen verzameld van *Glycymeris glycymeris* (L., 1758). Het vermoeden bestaat dat deze soort samen met verzamelde soms oude kleppen van *Venus casina* (L., 1758), *Arctica islandica* (L., 1767), *Aequipecten opercularis* (L., 1758) en *Pecten maximus* (L., 1758) afkomstig zijn van vissersschepen uit Yerseke die hier in het verleden hun afval gedumpt hebben.

Aan de waterlijn werd onder stenen massaal *Urosalpinx cinerea* (Say, 1822) gevonden. Onder iedere steen vonden we volwassen en ook veel juveniele exx., vooral onder stenen in het gebied wat bij eb droogvalt. Ook de veel grotere Muricidae soort *Ocenebrellus inornatus* (Récluz, 1851) werd algemeen onder stenen en dan vooral aan de zijkant hiervan gevonden. Deze soort heeft zich na de introductie in Yerseke (Goud, et. al. 2008) ook in Gorishoek blijkbaar definitief gevestigd. De autochtone

Muricidae soort *Nucella lapillus* (L., 1758), onze Purperslak werd in dit gebied samen met de bovengenoemde Muricidae immigranten algemeen waargenomen. Van deze soort, die maximaal 50mm hoog kan worden, werd een exemplaar van 51mm gevonden.

Verder werden nog een aantal andere soorten gevonden, waarbij de vondst van een oud exemplaar van de Noordhoren *Neptunea antiqua* (L., 1758) het vermelden nog waard is.

Het weer opkomende water en een aantal beschadigde vingers, oesters zijn echt scherp, waren het moment om deze dag af te sluiten in het nabij gelegen restaurant “de Zeester”. Hier werden de vondsten genoteerd en de inwendige mens versterkt. Aan het einde van de dag vertrok iedereen tevreden huiswaarts.

Hieronder een lijst met de schelpen – en krabbenvondsten, waarbij aan de met een * gemerkte vondsten sterk getwijfeld moet worden of deze soorten tot de fauna van de Zeeuwse wateren behoren.

Met dank aan: Anneke Jansen voor doornemen verslag en het corrigeren van de tekst en Rob Vink voor de foto, foto 2.

Literatuur

ADEMA, J.P.H.M. (1991): De krabben van Nederland en België (Crustacea, Decapoda, Brachyura). – Nationaal Natuurhistorisch Museum, Leiden, 244 pp.

BRUYNE, R.H. DE (2004): Veldgids Schelpen. – KNNV Uitgeverij, 234 pp.

BRUYNE, R.H. DE & BOER, TH.W. DE (2008): Schelpen van de Waddeneilanden. Gids van de schelpen en weekdieren van Texel, Vlieland, Terschelling, Ameland en Schiermonnikoog. – Fontaine Uitgevers, 359 pp.

CLEMAM: Taxonomic Database on European Marine Mollusca <http://www.somali.asso.fr/clemam/index.php> (Gerraadpleegd oktober 2011)

FAASSE M.A. & A.H.M. LIGHART (2007): The American oyster drill, *Urosalpinx cinera* (Say, 1822), introduced to the Netherlands – increased risks after ban on TBT? – Aquatic Invasions, 2(4): 402-406.

GOUD, JEROEN, FREEK F.L.M. TITSELAAR & GAB MULDER (2008): Weer een ‘verstekeling’: de Japanse Stekelhoren *Ocenebrellus inornatus* (Récluz, 1851) (Gastropoda, Muricidae) levend aangetroffen in de Oosterschelde. – Spirula, 365: 134-136.

TITSELAAR, FREEK F.L.M. (2008): *Tapes philippinarum* (Adams and Reeve, 1850) in de Oosterschelde. – Spirula, 365: 144-145.

WORMS: World Register of Marine species <http://www.marine-species.org/> (Gerraadpleegd oktober 2011)

Adres van de auteur

Vissendreef 19
2724 EE Zoetermeer
gabmulder@hetnet.nl

Soortenlijst	klep	doublet	levend	dood
<i>Mytilus edulis</i> L., 1758	x	x	x	x
<i>Ostrea edulis</i> L., 1758		x		x
<i>Crassostrea gigas</i> (Thunberg, 1793)	x	x	x	x
* <i>Arctica islandica</i> (L., 1767)	x			x
* <i>Glycymeris glycymeris</i> (L., 1758)	x	x		x
<i>Aequipecten opercularis</i> (L., 1758)	x			x
* <i>Pecten maximus</i> (L., 1758)	x			x
<i>Cerastoderma edule</i> (L., 1758)	x	x	x	x
<i>Scrobicularia plana</i> (Da Costa, 1778)	x	x	x	x
<i>Mya arenaria</i> (L., 1758)	x	x		x
<i>Petricola pholadiformis</i> Lamarck, 1818	x			x
<i>Macoma balthica</i> (L., 1758)		x	x	x
* <i>Arcopagia crassa</i> (Pennant, 1777)	x			x
<i>Ruditapes philippinarum</i> (Adams & Reeve, 1850)		x	x	x
<i>Venerupis senegalensis</i> (Gmelin, 1791)		x		x
<i>Spisula subtruncata</i> (Da Costa, 1778)	x			x
<i>Mercenaria mercenaria</i> (L., 1758)	x	x		x
* <i>Venus casina</i> L., 1758	x			x
<i>Ensis arcuatus</i> (Jeffreys, 1865)	x			x
<i>Ensis directus</i> (Conrad, 1843)		x		x

Tabel 1. Bivalvia

Soortenlijst	levend	dood
<i>Lepidochitona cinerea</i> (L., 1767)	x	
<i>Patella vulgata</i> L., 1758	x	x
<i>Gibbula cineraria</i> (L., 1758)	x	
<i>Littorina littorea</i> (L., 1758)	x	
<i>Littorina obtusata</i> (L., 1758)	x	x
<i>Littorina saxatilis</i> (Olivier, 1792) s.l.	x	
<i>Crepidula fornicata</i> (L., 1758)	x	x
* <i>Turritella communis</i> Risso, 1826		x
<i>Nassarius reticulatus</i> (L., 1758)		x
<i>Ocenebrellus inornatus</i> (Récluz, 1851)	x	
<i>Urosalpinx cinerea</i> (Say, 1822)	x	
<i>Nucella lapillus</i> (L., 1758)	x	
<i>Buccinum undatum</i> L., 1758		x
* <i>Neptunea antiqua</i> (L., 1758)		x

Tabel 2. Gastropoda

Soortenlijst	levend
<i>Hemigrapsus takanoi</i> Asakura & Watanabe, 2005	x
<i>Hemigrapsus sanguineus</i> (De Haan, 1835)	x
<i>Carcinus maenas</i> (L., 1758)	x
<i>Porcellana platycheles</i> (Pennant, 1777) = <i>Anomura</i>	x
<i>Pisidia longicornis</i> (L., 1767) = <i>Anomura</i>	x
<i>Anomura</i> = geen echte krab	

Tabel 3. Krabben